

Genel Durum

Günümüzde süs bitkileri, özellikle kentsel alanlarda yaşam kalitesini artırmak amacıyla iç ve dış mekânlarda yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Dünyada daha fazla yatırım, alt yapı ve teknik bilgilere dayalı üretimin yaygınlaşması ile oldukça büyük ve kazançlı bir sektör haline gelen süs bitkileri yetiştiriciliği önemini her geçen gün arttırmaktadır. Ülkemiz, iklim ve toprak yapısı bakımından süs bitkileri yetiştiriciliğine uygun şanslı ülkelerden birisidir. Süs bitkileri sektörümüz son yıllarda önemli gelişmeler sağlamıştır.

Türkiye’de Süs Bitkileri; 1. Kesme Çiçekler, 2. Dış Mekân Süs Bitkileri, 3. İç Mekân (Saksılı-Salon) Süs Bitkileri, 4. Doğal Çiçek Soğanları olarak dört temel grup altında sınıflandırılmaktadır. Dış mekân süs bitkileri kullanım alanlarının genişliği ve bitki çeşitliliği açısından süs bitkileri sektörü içerisinde önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde bu alanda bitki çeşitliliğinin artırılması, kaliteli bitki üretimi, farklı form ve kullanım alanlarına yönelik bitkiler yetiştirilmesi hem ülkemiz açısından hem üreticilerimiz açısından önemli kazançlar sağlayabilecektir.

Dış Mekân (Park-Bahçe) Süs Bitkileri

Açık alanlarda, peyzaj uygulamalarında kullanılmak üzere üretilip pazarlanan bitki tür ve çeşitleri Dış Mekân Süs bitkileri olarak tanımlanmaktadır. Bu gruba birçok bitki türü girmektedir. Şimdi bu türleri kısaca açıklayalım.

Ağaçlar: Kökü, gövdesi, dalları, yaprakları ve tepe tacı olan ve boyları 5 m.’ den fazla olan odunsu yapıda ve genelde tek gövdeli bitkilerdir. İbrelili ve yapraklı ağaçlar bu gruptadır. Örn.: Çam, Çınar, Jakaranda vb.

Ağaççıklar: Yüksekliği 5 m.’ den az fakat 1 m. den çok olan bodur ağaçlardır. (Makiler, maki türleri gibi)

Çalılar: Ağaççıklar gibi, tepe, gövde, dal, yaprak ve köklere sahiptir. Farklı yerden itibaren çok gövdeli olarak gelişmesi ve boylarının da 2m.yi geçmemesidir. Pek çoğu birbirine girift, dikenli

olabilir. Çok yıllıktır. Örn.: Zakkum, Taflan, Begonvil vb.

Sarılıcalar: Duvarlara, kameriyelere, ağaçlara sarılarak büyüyen yıllık ya da çok yıllık bitkilerdir. Sarmaşıklar ve yüzeylere yapışarak gelişen bitkiler bu gruba girmektedir.

Çiçekler: Yıllık, iki yıllık, bazen de çok yıllık, muhtelif renkli ve güzel kokulu çiçekler açan, desenli ve renkli yaprakları olan kısa boylu bitkilerdir. Örn.: Papatyalar, Aynısefa, Kadife vb.

Yer Örtücüler: Gövdeleri ince uzun, genelde klorofil içeren, bol yapraklı, sürünücü veya sarılıcı yıllık veya çok yıllık bitkilerdir. Çiçekli olabildiği gibi çiçeksiz de olabilirler. Örn.: Vinca, Kazayağı, Buz çiçeği vb.

Çimler: Genelde Gramenea (buğdaygiller) familyasından, kısa boylu (1-4 cm), yeşil, halı görünümünde önemli bir peyzaj materyalidir.

Mozaik bitkiler: Kaya (Roc) ve su birimlerini süsleyen, bu üniteleri gösterişli kılan, değişik renkli, yumuşak gövdeli, yıllık, çok yıllık bitki türleridir. Örn.: Japon şemsiyesi, Sedumlar, Biberiye vb.

Dış Mekân Süs Bitkisi Yetiştiriciliği

Yapılacak yer iyi seçilmelidir Üretim alanı, yaz kış ulaşımına açık, elektrik enerjisi ve haberleşme imkânı olan yerlerde kurulmalıdır. Kullanılacak malzemelerin temini ve ulaşımı kolay olmalıdır. Ayrıca makineli çalışmaya uygun olması da işimizi kolaylaştıracaktır. Yetiştiricilik yapılacak alanda toprak drenajı iyi olmalı, verilen fazla su akıp gitmelidir. Dış mekân süs bitkilerinin çoğu plastik saksı ve torbalarda yetiştirilir. Bitkiler uzun süre kalacaksa toprağa (replikaj) alınrlar.

Tüm süs bitkilerinde gübreleme, sulama suyu ile birlikte ve düzenli şekilde yapılırsa bitkiler düzenli büyürler. Aşırı gübreleme köklerin yanmasına neden olur.

Dış mekân süs bitkilerinde dikim zamanı; yaprak dökümünden bir hafta sonra başlar Nisan ortasına kadar sürer. Kış mevsiminde toprak elverişli olduğu müddetçe dikim yapılabilir. Herekleme

yapılması düzgün gelişim ve sabitleme açısından önemlidir.

Dikimden hemen sonra can suyu verilmeli ve oluşan boşluklar kökün hava almaması için doldurulmalıdır. Sulamadan başka temizleme, budama, şekil verme, yaprak ve gövdelerini yıkama gibi işlemler de yapılır. İklimde göre değişmekle birlikte hassas bitkilerin köklerini sıcak, soğuk ve kuraklıktan korumak için malçlama yapılabilir. Bu yöntem, bitkinin toprakta uzun süre nemli kalmasını, olumsuz iklim koşullarından korunmasını sağlar.

Üretim Yöntemleri

1- Generatif Üretim Tekniği: Tohumla yapılan üretim yöntemidir. Bu üretme tekniğiyle kısa zamanda çok sayıda ve ucuz yeni fertler elde etmek mümkündür. Burada en önemli faktör tohumların çimlenebilme gücüne sahip olmasıdır. Ayrıca dormansi denen tohumların farklı nedenlerle çimlenmesini engelleyen faktörlerin çeşitli uygulamalarla (katlama, aşındırma ve hormon uygulama vb.) ortadan kaldırılması gerekebilmektedir. Fidanların başlangıç gelişmeleri ve çiçeklenmeleri daha yavaş seyreder. Bu dezavantajlarına rağmen tohumla üretim, kitle halinde bitki yetiştiriciliğinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

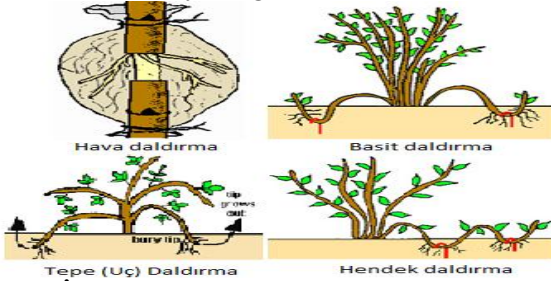
2- Vejetatif Çoğaltma Teknikleri: Bitkilerin değişik parçaları kullanılarak yapılan çoğaltmadır. Vejetatif çoğaltma yöntemleri, kısaca şunlardır;

Çelikle Çoğaltma: Üretilecek bitkiden alınan ve çelik adı verilen gövde, kök veya yaprak parçası ile yeni bir bitki oluşturma tekniğidir. Bitkilerin

genelinde kullanılabilen bir yöntemdir. Tohumla çoğaltımda olgunlaşma ve çiçeklenme uzun zaman aldığı ve buna rağmen istenilen nitelikler genellikle sağlamadığı için bu türler çelikle çoğaltılırlar. Çelikle çoğaltma yöntemleri çok çeşitlidir. Bunlar genel olarak alındıkları bitki kısmına göre: Gövde Çelikleri, Kök Çelikleri ve Yaprak Çelikleridir.

Aşı İle Çoğaltma: İki bitki parçasının birleştirilerek tek bir bitki elde edilmesine denir. Bitkinin toprak altı ve gövde kısmını oluşturan bölümüne anaç, toprak üstünde taç kısmını oluşturan bölüme ise kalem veya göz denir. Aşılama yöntemleri kalem aşılı ve göz aşılıdır. Türlerimize göre aşılama başarı alanları çok farklılık gösterir.

Daldırma İle Çoğaltma: Bir dalın ana bitkiden ayrılmadan köklendirilmesi işlemidir. Uç daldırması, Adi daldırma, Hendek daldırması, Tepe daldırma ve Hava daldırma gibi farklı şekilleri vardır. Bu yöntemle üretilen bitkiler hızlı büyüyen ve gelişen kısa sürede satış büyüklüğünde fidan haline gelebilir.

Ayrırma İle Çoğaltma

Dip kısmında çok sayıda sürgün oluşturan bitkilere uygulanabilir. Ayrırma sırasında ayrılan her parça üzerinde yeterli kök bulunmalıdır. Kökler yeterince büyük olmadığında yeşil aksamda budanır.

Doku Kültürü İle Çoğaltma

Steril ortamda bitkinin farklı kısımlarından alınan oldukça küçük parçaların, kullanılan farklı ortamlarda laboratuvar ortamında çoğaltılması işlemidir. Son dönemde oldukça yaygın kullanılan bir çoğaltım yöntemidir. Az maddeden oldukça fazla sayıda bitki çoğaltma imkânı vermesi en önemli avantajıdır.

Rizom, Stolon ve Soğan ile Çoğaltma

Yumrulu ve soğanlı lale gibi bitkilerin çoğaltılması bu yöntemle yapılır. Bir yıl yetiştirilen bitkinin kök kısmında verdiği yavru soğan ve yumrular ayrılarak yeni bitki elde edilmesinde kullanılır.

Yukarıda kısaca Dış mekân süs bitkileri ve yetiştiriciliği hususlarına değinilmiştir. Burada bahsedilenler temel bilgiler olup bitki türü, çeşidi ve kullanım alanına göre yetiştiricilik ve üretim teknikleri farklılık gösterebilmektedir.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
📞: 0 324 518 00 80

T.C.

TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI

Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü

Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Dış Mekân Süs Bitkileri

Halil YAŞAR

Ziraat Yüksek Mühendisi

Mersin-2022